

Baronens udlandsrejse 1877 – 78

Af Janni Andreassen

I artiklen er valgt at beholde de gamle grønlandske navne på steder og personer, som Mylius-Erichsen skrev dem.

De runde parenteser er sat af Mylius-Erichsen, de firkantede af Janni Andreassen, og prikker er udeladelser i teksten.

Da »Den litterære Grønlands-ekspedition 1902–04« overvintrede i Jakobs-havn i 1903 var en af de hyppigste gæster i Mandskabshuset Hendrik Johan Jensen, med øgenavnet Baronen. Han gik ekspeditionen til hånd med hundefodring, brændehugning og mange andre daglige fornødenheder.

»Pudsigere skikkelser end Baronens havde vi ikke truffet blandt hans landsmænd«, skriver ekspeditionens leder Ludvig Mylius-Erichsen.

»Han er så usædvanlig lille og så udpræget eskimoisk. . . desuden var der i hans væsen noget påfaldende verdensmandsagtigt. Han bukkede kavalersagtigt, når han kom ind ad døren og besad gennem en livfuld ansigtsmimik en evne til, blot med et par optrukne læber eller sammenknebne øjne, at udtrykke sin sindstilstand, der altid vekslede mellem fortvivlelse over ikke at eje brød i huset eller lyksalighed over at have slået godlidende folk for en skilling til kaffe.

I begyndelsen optog Baronen nærmest lån hos ekspeditionen. . . Lånene ydedes på hajer, som først skulle fanges, når islæget blev godt. På sæler, som man

ventede at fange, når der blev åbent vand. Eller endog på ryper, som sagdes at indfinde sig, når der kom mere sne på fjeldene.

Ekspeditionen havde på den måde efterhånden fået prioritet i adskillige fisk, sødyr og fugle, af hvilke endnu mange fremdeles glædede sig ved livet, da vi forlod Jakobshavn. Og som næppe nogensinde, af hensyn til mellemværendet med os, ville komme til at gå i døden. Men siden stillede Baronen bare daglig, når vi nød vore måltider, og det faldt da såre rimeligt at invitere den høflige, lille mand til bords og i tilgift give ham lidt med hjem til hans sultne kone. Grev Moltke havde desuden malet det originale baronpar, så de hørte jo på en måde med til adelsskabet og vor hele familie. . .

Inden vi skiltes fortalte Baronen mig omstændeligt og karakteristisk. . . om sin rejse rundt i Europa på en af Hagenbecks turneer. Det var nu 30 år siden, og de penge Baronen tjente, og som han ved sin hjemkomst hurtigt ødslede bort, skaffede ham blandt de danske i Jakobs-havn øgenavnet Baronen. Også hans

Den litterære Grønlands-ekspedition efter ankomsten til Godthåb i 1902. Fra venstre Jørgen Brønlund, Alfred Bertelsen, Ludvig Mylius-Erichsen, Knud Rasmussen og Harald Moltke.

landsmænd, der alle sætter megen pris på at give øgenavne, bærer ham med denne adels titel.»

Vanskeligheder

Det er ejeren af Hagenbecks Zoologiske Have i Hamborg, Carl Hagenbeck, der får ideen til at vise etnografisk materiale fra Grønland i Europa og helst også en grønlandsk familie, hvis det er muligt.

Rygterne når den norske kaptajn J. Adrian Jacobsen, der henvender sig til Hagenbeck for at tilbyde ham sin tjeneste. Hagenbeck accepterer og Jacobsen

fortsætter til København, hvor han møder direktøren for Direktoratet for den Kongelige Grønlandske Handel H. J. Rink for at forelægge ham planen og indhente den nødvendige rejsetilladelse.

Rink svarer ham, at hvis der er tale om en rejse med videnskabeligt formål, er det muligt, at den danske regering vil give sin tilladelse. Rinks egen opfattelse er Jacobsen ikke i tvivl om »Hr. Rink syntes ikke at have lyst til at lade en grønlandsk familie komme hertil«.

Det bliver Carl Hagenbeck, der skriver ansøgningen og tre uger efter kom-

mer tilladelsen fra regeringen. I maj 1877 er Jacobsen ombord i briggen »Hvalfisken« på vej til Grønland, som de først anløber i midten af juni på grund af dårligt vejr.

Jacobsen indsamler etnografisk materiale hos grønlænderne »men at engagere en familie til at rejse med til Europa, var mig imidlertid ikke muligt«, skriver han i Umanak.

12. juli møder han inspektøren for Nordgrønland S. Krarup Smith, der heller ikke bifalder planen, da han hører, at de grønlandske ledsagere skal med til Tyskland. I Jakobshavn sidst i juli træffer Jacobsen lægen C. von Haven, den stedlige missionær Rasmussen og stedets købmand, Fleischer. De tre herrer er i følge Jacobsen imødekommende og lover at støtte forchavendet.

»De første otte dage havde jeg kun ringe udsigt til at få folk herfra«, skriver Jacobsen. »Men efterhånden som jeg blev mere bekendt med eskimoerne, blev også udsigterne gunstigere. Da jeg havde fået vished for, at jeg kunne få folk derfra med til Europa, begyndte jeg at skaffe etnografiske genstande. Købte store og små skindbåde, telte, hundeslæder, jagt- og fiskeriudstyr. Smykker, redskaber etc.«

21. august forlader »Hvalfisken« Grønland. Sammen med Jacobsen er seks grønlændere: Hendrik Johan Jensen også kaldet Baronen og Kujagi, 17/9 1850 – 8/4 1920. Johanne Juditte Margrethe Poulsen, 5/12 1852 – 3/9 1911 gift med Michael Caspar Zacharias Poulsen også kaldet Okabak, 31/7 1845 – 17/2 1896 og deres to børn. Ane Katrine Lucie Birgitte 7/6 1874 – 3/8

1907. Regine Katrine Elisabeth 25/2 1876 – 6/1 1879 og endelig Hans Noahssen 1/5 1837 – 15/11 1888.

Baronens fortælling om Europa-rejsen med Hagenbeck er nedskrevet af Mylius-Erichsen med Knud Rasmussen som tolk.

Litteraturliste

- A. Woldt: Capitain Jacobsen's Reise an der Nordwestküste Amerikas 1881 – 1883, Verlag Max Spohr, Leipzig 1884.
- Harald Moltke: Livsreisen, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, København 1936.
- L. Mylius-Erichsen: Dagbog fra Den litterære Grønlandsekspedition 1902 – 04, Arktisk Institut, Charlottenlund.
- »Verdensspejlet« ugeskrift, 4. årgang, september 1905, København.
- A. Bertelsen: Grønlændere i Danmark, Meddelelser om Grønland bind 145, II, C. A. Reitzels Forlag, København 1945.

Tak til cand. mag. Kirsten Elisabeth Caning, Arktisk Institut, der har stillet biografisk materiale til rådighed fra sit projekt »Grønlands befolknings historie 1800 – 1930«.

Baronen fortæller

»Jeg hedder Johannes Hendrik Jensen, er født i Godhavn. Jeg var 16 år, da jeg kom til Jakobshavn og er nu 53 år gammel. Jeg har ikke begrebet, hvilket år jeg blev født for mine forældre døde, før jeg fik forstand på sligt. Min fødselsdag har jeg fået at vide af kateketen, og det er 17. oktober. Gennem den afdøde inspektørs formand, hans navn husker jeg ikke, kom jeg i forbindelse med kaptajn Jacobsen, der har været i Umanak-distrikt for at erhverve sig mennesker der til Hagenbeck, men det var ikke lykkedes ham. Og så kom han her til Jakobshavn.

Man havde på det tidspunkt sendt Johannes til Jakobshavn for at koge tran, da der kom brev fra Jacobsen om, at jeg skulle komme til Jakobshavn. Så kom jeg dertil og fik da at vide, at Jacobsen dengang havde erhvervet sig Okabak med kone og to børn og Hans Noahssen, kaldet Kukkik, jeg ved ikke, hvad det betyder. Men endnu manglede en mand, så jeg fik anelse om, hvorfor jeg var kaldet herved.

En morgen jeg kom gående på fjeldet, for at gå ned og sælge lever, kom assistenten mig i møde. Der stod en hel bunke mennesker ved butikstrappen, som skulle handle, da kom assistenten ud i skjorteærmer, lige hen imod mig. Jeg havde på det tidspunkt en god samvittighed og kunne ikke forstå, hvorfor assistenten kom lige løs på mig, hvad han aldrig plejede at gøre. Så begyndte det at gyse i mig. Og assistenten lagde begge hænder på mine skuldre og sagde: – Blev du meget forskrækket?

– Ja, jeg blev meget forskrækket, men jeg har ingenting gjort.

Så lo assistenten, så blev jeg glad og vidste, at det var et af hans sædvanlige lystige indfald. Assistenten sagde dernæst:

– Der er kommet en mand fra Tyskland for at få nogle grønlændere med, for at de kunne se, hvorledes de var og så ud. Han manglede kun én mand, og jeg foreslår, du skal tage med. Du skal ikke være bange, fordi det er tyskere, som I jo ved, er de danskes fjender. Og selv om dine landsmænd siger, at jeg vil blive slået ihjel af tyskerne, skal du ikke tro det. De skal nok være gode imod dig. De vil give dig al føde og klæder, du

behøver og dertil to kr. om dagen og de gaver, andre folk giver dig. Det er meget for en fattig mand som dig.

Se alt dette havde assistenten nu talt med Jacobsen om om natten, men det kunne jeg jo ikke vide noget om. Men da de kom ud efter samtalen, havde de udpeget mig. Og jeg sagde straks ja, for det var jo gode vilkår. Så talte vi foreløbig ikke mere om den sag. Tre dage efter kom inspektøren og kaldte dem alle sammen i bestyrerboligen og spurgte:

– Har I nu lyst at tage med Jacobsen. Så tænkte jeg: Det er bedst, du tier stille, for jeg er jo den yngste, måske 25 år, og jeg vil så høre, hvad de andre siger. Okabak begyndte så: – Ja, vi vil gerne med Jacobsen, for vi er alle fattige mennesker, som har stort besvær med at skaffe os penge. Vi har en butik her ved kolonien, og vi ved, at der findes mange varer oppe i den. Men det er kun meget sjældent, at det er os muligt at tilkøbe os nogle af disse. Nu synes vi allesammen, at det kunne være ganske overordentlig fordelagtigt, at blive sat under vilkår, hvor man, når man har lyst til det, kan tilkøbe sig, hvad man vil. Denne mand, som er kommen herop, har tilbudt os gode dage og en god løn. Vi vil efterlade vor fattigdom og følge med ham.

Så sagde inspektøren: – Det er godt, men da I nu skal rejse, så skal I ved en kop kaffe tage afsked med alle jeres medgrønlændere her. Og så rakte Jacobsen fire pund kaffe og fire pund sukker frem til dem, og alle jakobshavnerne fik kaffe. Og da vi havde modtaget denne kaffe, så sagde inspektøren: – Så, nu er I færdig hos mig. Og så gik vi. Og den næste dag blev vi, sammen med hundene, bragt

ombord på skibet. Så gik den sidste dag her ved Jakobshavn med megen afskedstagen. Alle folk her tog en meget hjertelig og bekymret afsked med os, sigende:

– Vi ser jer aldrig mere. Jeres rejse er en ubesindighed. I har indvilget i at rejse til de danske fjenders land, og I vil ganske sikkert blive slåede ihjel, ligeså snart I kommer derop. Se sådan talte de nu til mig allesammen, men jeg svarede dem med følgende svar:

– I ser dog, at den mand, som er kommet op for at hente os, kommer fra Tyskland, han var ellers norsk, og I ser, det er en god mand, som kun har gjort os allesammen godt her. Sammen med ham er jeg ikke bange for at rejse til Tyskland. (Straks da jeg så Jacobsen, var han forfærdelig god overfor mig. Og sådan var han altid, lige til jeg forlod ham, så jeg havde ikke taget fejl.)

Sørejsen

Så kom vi jo da ombord, men i det øjeblik skibet var ude af Jakobshavn, og jeg så, vi forlod landet, begyndte jeg at græde. Og jeg syntes i det øjeblik, at det var mig umuligt at forlade mine landsmænd og mit land. Og jeg fortrød, jeg var taget med Jacobsen.

Da jeg så, at vi stadig kom længere og længere bort fra land, så gik jeg ned, hvor jeg skulle sove, og der græd jeg, lige til jeg faldt i søvn. Jeg havde sovet meget længe, det viste sig senere, at det var hele eftermiddagen og hele natten, da jeg vågner ved, at én støder til mig, og da jeg ser op, opdager jeg en vældig kaffekedel og kokken, der stod bag ved med en masse god mad til mig. Det viste sig senere, at jeg hver morgen skulle

vågne op på den måde. Jeg drak kaffen og spiste maden og befandt mig straks meget bedre tilpas.

Det eneste, der i øjeblikket var meget, noget ubehageligt, var, at jeg kunne høre vandet lige ind på mig gennem skibet, og jeg tænkte på, hvad mine landsmænd har sagt: – Mon I kommer godt over det store hav?

Så gik jeg ovenpå dækket og blev straks helt vel tilmode, for jeg så solen skinne på de hvide sejl og syntes, at det så meget smukt ud. Og jeg mærkede skibets bevægelser ikke var farlige, men så så jeg bagud, og der lå endnu Jakobshavn lige bag ved os. Vi havde ligget stille hele natten. Jacobsen stod henne agterude og så på mig, og da han opdager, at jeg atter brister i gråd ved at se mit land så nær, så skynder han sig ned i agterkahytten. Et øjeblik efter kommer skibets kaptajn op og går lige hen til mig, slår mig på skulderen og siger, at Jacobsen gerne vil tale med mig, og det var netop dengang, at jeg for anden gang skulle til at blive helt ulykkelig. Men det forbavsede mig, at han nok ville have mig ned i agterkahytten.

Da jeg kommer derned, kommer han meget venligt hen til mig og se – på bordet havde han lagt en bunke billeder, som jeg skulle se på. Nede i kahytten blev jeg meget længe. Jacobsen blev ved med at komme med nye ting og allesammen ting, som forbavsede mig i højeste grad. Omtrent hele dagen må være gået dernede. For da jeg kommer op på dækket igen, var der ikke spor at se mere af Jakobshavn. Og vi var helt nede ved Kronprinsens Ejland. Og så var jo den pine forbi. Ja, så kom vi altså fra Grøn-

land, og der gik en bunke dage, inden vi kom til København, hvor mange ved jeg ikke. Den ene dag går som den anden. Men det skal siges, vi var altid mætte. Skibet var sejlskibet »Hvalfisken«.

En da kommer jeg op, vi lå vindstille udfor Holstensborg, da en af søfolkene kalder på mig, at jeg skal komme hen og se på noget. En af styrmændene havde fanget en helleflynder, det forhøjer vort vellevned, så vi kom til at leve endnu meget bedre, mens vi havde den. Ja, vi havde det godt på hele rejsen. Undertiden kunne jeg jo være noget ængstelig, når jeg syntes, at søerne blev alt for store. Men da jeg opdagede, at skibsfolkene altid var i godt humør trods søerne, så vænnede jeg mig snart ganske til det, som jeg før havde anset for farligt. Mine ledsagere derimod hændte det, at de måtte blive liggende flere dage i træk. Ja, for de blev helt syge. Selv deres mad ville de ikke have. Og den smule de fik, kastede de op igen. Så blev jeg deres kahytsdreng i den tid og hjalp dem med, hvad jeg kunne.

Ja, der går jo mange dage med at komme hjem, og mange gange, vi havde jo omkring os kun himmel og vand, syntes jeg jo, at det land jeg stod på, var mig noget vel lille overfor søerne. Stor var derfor vor glæde, da vi pludselig så større land forude. Jeg tror, det var de engelske øer.

Og den dag hændte der noget mærkeligt, vi så på dette land og blev ved med at se på dette, da en mand slår os på skulderen bagfra, og jeg vender mig om, det er kokken.

– Det er middag, siger han. – Vil I gå ned og spise.

– Nej, siger jeg. – Jeg vil ingen mad have i dag.

Kokken forstod mig slet ikke og fortsatte sin opfordring. Men da han så, at jeg virkelig ingen mad ville spise den dag, syntes han, at det var mærkværdigt, at han blev vred, og det var den eneste gang på rejsen, at kokken blev vred på mig, men det var også den eneste gang, jeg havde nægtet at spise hans mad.

Så kom vi endelig til det rigtige Danmark, da det blev synligt forude, så syntes jeg, at det var som en lille fjern sky. Og efterhånden som vi kom nærmere, søgte jeg efter fjelde. Jeg vidste dengang ikke, at jeg ikke skulle se et eneste fjeld i Danmark. Kun var der de høje træer, og de så i begyndelsen noget ud som fjelde. Så kom vi ind mod land, der kom en lille damper og slæbte os ind til bolværket. Da denne damper kom ind til skibet tænkte jeg – hvad mon den tingest vil. Da så skibsfolkene fortalte, at den skulle slæbe den, så lo jeg over, at sådan en lille tingest bildte sig ind, at kunne slæbe det store skib, vi var kommen herved på. Men jeg skulle snart forbavses. Den blev spændt for, det var ganske stille, så vi kunne ikke selv komme nogen vegne. Den giver nogle vældige hvin fra sig, og minsandten om det ikke fik os afsted alligevel. Så lagde vi ind til bolværket hen mod eftermiddagen. Men jeg sov ikke hele natten. Der var to ting, som jeg var ganske optaget af. Den ene var alt det nye, jeg så, og som jeg ikke forstod. Og den anden, ja se det var noget andet. Jeg havde undervejs opdaget, at nogle af folkene ombord havde en hel del fjer og skind, som de havde skaffet sig oppe i Grønland. En dag da de fleste

sov ombord, havde nogle af dem lært mig om en håndsrekning. Ja, jeg måtte jo lystre disse mennesker, og jeg hjalp dem. Ned gennem en luge i lukafet havde vi ladet nogle poser med fjer falde og en del skind, og siden var der aldrig nogen, der var kommet til den lem, og nu da vi var kommet til land, og jeg opdagede, at der var så mange, der passede på, hvad der var ombord i skibet, så var jeg i allerhøjeste grad optaget af at få at se, hvorledes man ville bære sig ad med at bjærge dette i land. Men desværre fik jeg det ikke at se. Jeg blev bragt over på et hotel, før man gik i lag med det. Og der blev straks sagt til os, at vi aldrig måtte gå ud alene, og det skulle jeg nok vogte mig for, for aldrig har jeg dog været i et land, hvor det var så vanskeligt at få overblik over, hvor man befandt sig. Ja, hvor mon jeg var endt, hvis jeg havde givet mig til at gå om mellem husene.

På hotel i København

Ganske tidligt om morgenen næste dag kommer Jacobsen ud til os og siger, at om lidt skulle vor vordende herre's skriver komme til os. Det kan nok være, at vi gav os til at vaske os og gøre os i stand, og lidt efter kom skriveren. Havde Jacobsen ikke kun sagt, at det var skriveren, så havde vi troet, at det var herren selv, for det var dog svært, så han var fint klædt. Ganske som om han var en stor herre. Til vor store forbavselse viste det sig senere, at vor herre (nalagak) ikke så nær så fin ud. Men det kom sig sikkert af, at han var alt for god, for skønt han sagde til os, at vi ikke måtte hjælpe til, så arbejdede han selv

ved enhver lejlighed sammen med sine laveste tjenere.

Skriveren spurgte os øjeblikkelig, om vi trængte til noget. Jeg svarede ham ikke, men Okabak sagde, at vi havde alt. Så forsvandt han igen.

Et øjeblik efter kommer han ind igen med gaver til os. En pibe til hver af os. Ja, endog iberegnet Okabaks kone, og det passer udmærket, for hun holdt meget af at ryge. Fire pakker småtskåren tobak til hver, en rulle skrå pr. mand, og det var på den tid, hvor man havde skråtobakken rullet i spiral opefter. Og så en æske tændstikker. Børnene fik sukker. Og derpå gik han. Vi kom ikke udenfor den dag. Men det morede os at gå ud i en stor gang, der var på den anden side af vort værelse. Men hver gang vi kom derud og mødte et menneske, så blev dette stående, øjeblikkelig står et andet menneske stille ved siden af det første, og i et nu var der stuvende fuldt på trappen. De så meget forbavsede ud allesammen, men når vi syntes, at der var blevet foruroligende mange, så skyndte vi os i løb ind i vor stue, mens de andre blev stående og gloede efter os. Således gik tre dage på overliggerstedet (hotellet).

Og tredie dags eftermiddag kl. 6 på en tid, hvor vi ellers aldrig plejer at spise, kaldte man os pludselig ned til et bord, der var ganske overfyldt med en mængde herligheder. Det viste sig senere, at man nu ville give os et godt foder, før vi atter skulle ud at rejse.

Da vi så havde spist, sagde skriveren til os: – Ja, nu skal vi afsted.

Vi adlød bare, og man førte os ud.

Harald Moltke's oliemaleri af Baronen og hans anden kone Eleonore Rebekka Sofie Sara Jensen. Billedet er malet i 1903 og siden solgt til et privatgalleri i Dresden.

Til Tyskland

Udenfor stod en hel bunke slæder (drosker) og ned i dem bad [han] os om at sætte os. Og så kørte de afsted med os. Hvor i alverden mon de nu vil føre os hen, tænkte vi, for vi forstod jo ikke, hvad de sagde til os. Det var bælgmørkt, vi så slet ingenting, vi mærkede blot, at vi kørte på en vej, der var fuldstændig jævn.

– Men jeres hunde (heste) da?

– Ja, vores hundel!

For en størrelse dog de havde! Og så er en eneste stærk nok til bare at trække en vældig slæde, hvori vi allesammen havde anbragt os. Henad en vej der var belagt med sten, der fuldstændig lignede ildstedssten, lige store. Vi kørte og kørte, og da vi havde kørt en god tid, så så vi vand ved en ganske flad strand, og derude lå et skib med vinduerne i siderne, strålende af lys.

Vi havde nu hele tiden troet, at vi skulle tilbage til vort overliggersted, men da vi så dette skib og opdagede, at vi kørte lige hen imod det, så brast det ud af os: – Nå, skal vi nu ud igen.

Og så havde vi jo kun at lystre skriven. Ja, og Jacobsen. Han var forresten også med.

Vi kom ombord, og et øjeblik efter så gik skibet. Der var fuldt af mennesker ombord. Fine mennesker, mænd og kvinder. Det var måske folk, der skulle i besøg allesammen. Da vi var kommen ud på søen, så gav det sig til at blæse. Straks havde alle disse mennesker ombord haft frygtelig travlt med at more sig over os. Men nu da skibet begyndte at bevæge sig nedad mod siderne, så

vandet sprøjtede over dækket, fik de andet at bestille. For de blev syge.

Og så var det vor tur til at more os over dem, for vi var jo vant til søgangen nu. Det var ynkeligt at se disse fine mennesker så syge. Hvor mine kammerater kom hen, ved jeg ikke rigtigt, for jeg fulgtes med Jacobsen.

Det var et lillebitte rum, og Jacobsen og jeg lå sammen på en lille forhøjning der. Skibet hældte snart til den ene side snart til den anden så voldsomt, at jeg, som lå yderst, stadig blev slynget ned på gulvet.

Så foreslog Jacobsen, at jeg skulle lægge mig inderst, og så gik det fortræffeligt. Vi lå virkelig med hinanden om livet som to kammerater for at passe på, at ingen faldt ned, og sov så fortræffeligt siden.

Næste morgen kl. 7 kom vi til land. Vi fik at vide, at det var Tyskland. Før vort skib endnu havde lagt til, så vi inde på land en damper (tog), der kom trækende med en hel mængde huse med en bunke vinduer i, og det kørte lige hen til vort skib. Så stoppede det pludselig op, og en mand kom springende og lukkede alle døre op til husene. Og straks sprang ud derfra en hel bunke soldater. Vi så, at to af dem havde huer af bjørneskind og alle havde sabler ved siden. Vi blev forfærdelig ulykkelige allesammen, da vi så dem.

– Så havde vore landsmænd ret, sagde vi til hinanden.

– Nu er vi i Tyskland, og her er alle soldaterne.

Og særlig Okabaks kone var helt ude af sig selv. Midt mellem soldaterne gik en mand, hvis ansigt jeg godt kunne

lide, han så så rar ud, og han var klædt som en almindelig europæer. Nu så vi, at Jacobsen gik i land og lige hen til den mand, og vi syntes, vi kunne se, at han sagde ja til alt, hvad Jacobsen sagde, og så smilte han og lo. De vinkede af os og [vi] gik i land midt ind mellem alle soldaterne. Vi var jo frygtelig bange for dem og kunne ikke lade være med at skæve hen til dem, men gik lige hen imod Jacobsen.

– Her er jeres vordende herre, sagde han og pegede på manden i det sorte tøj. Jacobsen talte svært godt grønlandsk – og denne gik smilende hen til os og rakte os alle hånden. Og vi blev alle beroligede. Så pegede de hen på alle disse huse, der var kommen kørende, og sagde at vi skulle gå derind, og et øjeblik efter kørte man afsted med os.

En togrejse

Det gik i en vældig fart, og vi kunne ikke lade være at sige til hinanden:

– Her sidder vi ganske stille uden at røre os, og dog kommer vi frem på en sådan måde. Alt hvad vi skal se, det kommer til os. Om man dog kunne få en sådan indretning op til Grønland. For det var da endelig en bekvem måde at komme omkring på. Jeg kunne ikke lade være med at lukke et af vinduerne op, og så stak jeg hovedet ud lige til halsen. Men det kan nok være, jeg fik det ind igen. For det fæg jo med det bare sand, og det lod til at blæse en vældig storm.

Da vi havde kørt sådan fremefter en tid i stadig voksende forundring, så holdt vi stille, og så gik jeg hen til vinduet igen, og da jeg så stak hovedet

ud og så mig omkring, så fik vi alle en hjertelig latter, for det var jo blikstille. Men vi vænnede os jo snart til denne køremåde, når det bare gik henad sletten.

Men der var derimod noget andet, som vi aldrig blev rigtig fortrolige med. En dag ser vi gennem vinduet langt forude et fjeld, og gennem dette fjeld var der et hul. – Bare vi rammer det hul, bare vi rammer det hul, sagde vi til hinanden. For vi forstod jo, at hvis vi ikke ramte det hul, så måtte der ske noget forfærdeligt.

I et nu var vi derhenne, det blev bælgmørkt omkring os, et frygteligt spektakel lød om os. Det var meget uhyggeligt. Men så blev det jo lyst igen, og så lo vi bare af det. Disse huller og så mødet med andre slæder med røg på (jernbanetog), vænnede vi os aldrig rigtig til.

Da vi havde kørt så langt, som vi skulle, bad man os om at stige ud. Jeg lagde slet ikke mærke til, hvordan der så ud der, for jeg så slet ikke på andet end Jacobsen, som gik foran, og som jeg skulle følge efter. Jeg ved kun, at vi kom mellem en frygtelig bunke huse, og at der var opfyldt med mennesker, men disse kunne ikke komme til at gøre os noget, da vi jo havde en hel vagt omkring os.

Så sagde Jacobsen endelig, at nu var vi ved vor herre's hus. Det gik altid således for sig, at først talte Jacobsen med den mand, der skulle være vor herre, og så kom Jacobsen hen til os og forklarede os, hvad der var hans vilje. Nu fik vi at vide, at det var hans ønske, at vi først skulle komme ind i hans eget hus. Der fik vi megen mad og drikke, og med

menneskekøberen i spidsen blev vi siden ført ud til et lille hus, som han sagde, at vi skulle bebo. Vort hus lå østen for Jacobsens, og vi var meget glade for det, for det var ikke ret stort. Rundt omkring det var et gitterværk af jern, og inden for dette kunne vi gå ganske roligt uden at frygte, at folk skulle komme hen til os, for de kunne ikke komme ind, og der var god plads, så vi oven i købet kunne køre med grønlandske hunde. Rundt om os var en stor slette og et lille stykke derfra en sø. Det var der, vi skulle ro i kajak.

Kl. 6 næste morgen kom der en mængde mennesker ind ad gitteret til os, de skulle bygge os et grønlandsk hus.

– Lad os nu se hvor mange dage, de vil være om det, sagde vi til hinanden. Og vi kunne ikke lade være med at le af dem, for sikke nogen murtørv de kom med. Vi havde aldrig set magen til tørv.

Du ved jo, at vi bruger stort afskårne tørvestykker til husmure, bløde tørv, som det ikke er vanskeligt at bygge med. Men her kom de med en hel bunke firkanter, der virkelig var alt for små til at lave hus af. Nogle underlige stenhårde tingester. Men sådan som de mennesker dog kunne arbejde. Der kom kørende en hel masse slæder (vogne) alle fyldt med tørv, og huspanelet og alt var færdigt på forhånd. Og inden kl. 6 aften havde de minsandten fået hele huset rejst og færdigt.

Jeg var så forbavset, at jeg ikke kunne lade være at gå hen til Jacobsen og spørge ham, hvem der havde så fortrinlige tjenere, der kunne arbejde på en sådan måde.

– Ja, det er jeres herre's, sagde Jacobsen.

– Så mange, sagde jeg. – Er det virkelig hans allesammen?

Så lo Jacobsen og sagde:

– Ja, du kan tro, vores herre har ikke svært ved at få tjenere, og de arbejder allesammen med glæde for ham. Thi de ved, de ikke kan tjene nogen bedre herre.

Den dag bestilte vi ikke andet end at undre os over disse arbejdere, vi havde set.

Vort arbejde er leg

Næste morgen sagde man til os: – Så nu skal I arbejde. Og man sagde til os, at vi skulle køre med hunde, kaste med kastespyd og ro i kajak. Det havde vi megen morskab af allesammen.

– Vi er rejst, sagde vi til hinanden, for at blive rene børn, vort arbejde det er leg.

Vi lavede skiver af papir, som vi harpunerede med vore kastespyd, og det kunne vi jo ikke lade være at grine af. Hen på dagen kom Jacobsen hen til mig.

– Du er sat til at fodre sælerne og bjørnene, sagde han. Lige fra barnsben af har jeg haft den vane aldrig at sige nej til en opfordring. Jacobsen bad mig om dette her, og jeg sagde altså ja. Men jeg kunne jo ikke lade være med at tænke ved mig selv: Sælerne bliver det jo en let sag at klare sig med. Jeg havde jo ofte været oppe at bakses med en levende sæl ved et garn. Jeg ved jo nok, hvordan sådan én skal tages. Men bjørnene. Det var jo noget ganske nyt. Jeg tænkte ikke på andet end disse bjørne den hele dag, og det gik naturligvis således, at jeg ikke fik dem fodrede.

Der gik to dage. Jeg gav ikke de bjørne noget foder. Og da derfor Jacobsen den tredje dag kom hen og spurgte mig om, hvordan det gik med bjørnene, så havde jeg jo ikke andet at gøre end tie ganske stille.

– Sælerne, sagde jeg, de har fået sig et godt foder. Men jeg forstår mig ikke på at omgås bjørne.

Jacobsen lo mig ud for dette mit svar og sagde til mig, at jeg alligevel skulle forsøge, men at jeg skulle følges med vor herre's fader. Det var en rar gammel mand, og vi fulgtes så ad hen til bjørnene. Der var kun fem store tampe. Da de så mig på afstand, begyndte de alle at brumme, og så råbte jeg hen til den gamle, som skulle hjælpe mig:

– Umuligt, den slags dyr er ikke for mig.

Han lo naturligvis, og jeg så, hvor lidt bange for dem, han var, og hvor glade de var for ham.

Men den dag kom jeg dem ikke nærmere. Næste dag, vi havde skåret kødet i stykker, og da man nu gentagne gange havde opfordret mig til at fodre bjørnene, så havde jeg bestemt med mig selv, at i dag måtte jeg jo dog forsøge. Jeg havde opdaget, at bjørneburene var åbne oventil, og så tænkte jeg – når vi står i en passende afstand fra burene og kyler disse kødstumper op til bjørnene, så kan du vel ikke risikere noget. Og det gjorde jeg den dag og flere dage derefter. Men så skete det en dag, at jeg listede mig helt hen til buret og stak kødet lige ind til dem, og da manden, som jeg fodrede bjørnene med, så hvorledes mit mod voksede, så har han sikkert tænkt

ved sig selv: Lad mig prøve ham. For så siger han til mig:

– Skær en kødstump af, så lille, at du lige netop kan have den mellem to fingre og læg den så lige ind i gabet på en af bjørnene, for nu kender de dig jo.

Jeg blev ikke glad over den opfordring.

– Gør det nu, gør det nu, blev han ved.

Og så tænkte jeg ved mig selv. Her er jo en mængde læger i dette land. De må kunne hjælpe mig, lad mig bare forsøge. Og jeg skar en bid af og gik hen til buret. Men lige i det jeg strækker armen op, opdager jeg, at hele min hånd langt opefter er ganske blodig af bjørnefoderet.

– Så nu tror de naturligvis, at det er foder altsammen, tænkte jeg. – Og nu tager de hele armen.

Men min arm var jo fremstrakt. Jeg mærkede bare, at den blev helt stiv, og at jeg uden at ville det jog hele hånden i bjørnegabet og rodede om i munden på den. Jeg var slet ikke herre over, hvad jeg gjorde. Da jeg endelig fik trukket hånden tilbage, så havde minsandten bjørnen kun taget den stump kød, der var mellem fingrene på mig, og havde jeg ventet det af den, havde jeg jo aldrig behøvet at være bange for den. Men det var jeg heller aldrig siden. Men det var også nogle mærkelige bjørne. Men det var da rigtige isbjørne.

I Paris

Da vi havde været der i fire dage, blev vi sendt over til franskmændene. Vi rejste i flere dage, og overalt så vi det samme: Huse, huse, huse.

Ih du forbarmende, ja man kunne godt sige om hele dette store land, at det var lavet af mennesker altsammen. For der var jo ikke en plet, uden at denne var menneskearbejde. Men det er jo også mennesker, som har store hjælpemidler til deres rådighed.

Så kom vi til franskmændenes land. Da vi kom til det sted, hvor vi skulle være, så fandt vi til vores store forbavselse et grønlænderhus. Og det gjorde vi altid siden, når vi flyttede til et andet sted. Og det var også i begyndelsen ganske ufatteligt, hvorledes de bar sig ad, for det lignede virkelig de huse, vi var vant til at bo i. Men så fik vi senere at vide, at de gennem Jørgen Guldagers fader, Samuel ved Igdlorsuit, havde fået skaffet sig husmodel (en ualmindelig fingernem grønlænder, der skar ud og lavede alting) og den sendtes så altid forud for os til det sted, hvor vi skulle opholde os.

Franskmændene syntes vi godt om. De lignede os noget, forekom det os, små og mørke i huden og med sort hår. Meget livlige og voldsomt venlige mod os. Vi blev længe imellem dem. Vi holdt jul der, ikke nogen rigtig jul, for vi kunne jo ikke komme i kirke. Vi var ikke i kirke en eneste gang under vor rejse. Man sagde til os, at vi jo ikke ville kunne forstå noget alligevel. Tredie juledag var Okabak og jeg til bal sammen med Jacobsen, hvor han førte os hen, ved vi ikke. Men da vi havde gået en stund, kom vi ind i en stor sal, helt rund, højt til loftet og smykket med flag overalt.

Der var en mængde mennesker derinde men af forskellig slags. Nogle syntes at være meget rige, andre syntes slet

ikke engang at være deres landsmænd. Alle damerne var meget smukke, men ellers derudover ved jeg intet at sige, da jeg jo ikke forstod noget af det. De dansede rundt og sprang omkring, og der var megen larmen.

Bag ved dansesalen var der en stor dør, og ind gennem den havde jeg ofte skottet, for jeg havde opdaget, at der derinde bagved stod et meget langt bord, der var ganske opfyldt af mad.

– Bare dog én ville føre mig derind, tænkte jeg.

Men jeg havde lagt mærke til, at mange kvinder tog mænd derind, så jeg tænkte ved mig selv – gid dog en mand og ikke en kvinde ville tage mig derind, for jeg syntes ikke rigtig om disse kvinder. Og heldet havde jeg med mig i en ung mager mand. Han kom hen til mig, han så meget glad ud og spurgte mig, om jeg ikke ville med ind og have noget at spise og noget at drikke.

Det var jo netop, hvad jeg havde gået og ventet på. Ser du, du har jo fået det indtryk, at vi lever højt til hverdags, og at jeg er vant til at få god mad. Men den mad jeg fik derinde stod dog over alt, jeg før havde smagt.

Tænk dig bare to hele gæs blev der stillet foran mig, og som jeg filede løs på dem. Og vin, megen vin og meget andet mad, som jeg ikke vidste, hvad var. Så du kan nok forstå, at jeg blev længe derinde.

Nu var jeg i godt humør og følte ingen lyst til at gå hjem, og da vi kom ind igen mellem de dansende, så så også de meget glattere ud, end da jeg forlod dem. Men de havde sikkert også været der, hvor jeg havde været.

Men der var også andre steder. På den anden side den store sal med maden var der en lille stue, der var helt fyldt med flasker. Der gik mænd og kvinder ind, og der var jeg sammen med Okabak mange gange i løbet af natten, for vi blev der hele natten. Den nat var det første gang, jeg så Okabak skyde et fyldt glas fra sig. Men han kunne heller ikke rumme mere. Han var meget fuld, og når han skød det fra sig, så sagde Jacobsen til mig, at jeg skulle tage det. I begyndelsen var jeg noget ængstelig for, at jeg skulle blive fuld, jeg også. Men så kom jeg til at tænke på, at jeg jo havde Jacobsen med mig, og at han jo sikkert ville sørge for at få mig hjem.

Det var lys morgen, da vi forlod denne dansesal. Vi måtte forlade Okabak, hvor ved jeg ikke rigtig. Men han kom ikke med hjem. Jeg var også noget uden fornuft, men Jacobsen ville dog have mig med.

Da vi kom ud, så jeg, at solen allerede stod højt på himlen. En dis lå over hus-tagene i lange, hvide strimler og langt, langt borte så jeg en stor eng, der var ganske blålig af damp. Det var en af de smukkeste morgener, jeg havde oplevet her. Så dejlig syntes jeg aldrig, jeg havde set Paris.

Ja, Okabak forlod vi altså. Kukkik havde vi ikke taget med, fordi han kunne ikke danse.

– Danser da du?

– Ja, jeg var ikke af gulvet, det var umuligt at lade være. Disse store damer lod mig ikke i fred et øjeblik. Når jeg havde danset én dans og ville hvile mig, så kom de og bøjede sig helt ned over mig og tog fat i mig. Og da de var meget

større end jeg, så var der jo ikke andet at gøre for mig end at følge med.

Men Okabak, han gjorde sine sager skidt. For netop da vi kom til det punkt, hvor alle var gladest og dansen livligst, så kunne han ikke stå på benene. I det hele taget var Okabak og hans kone meget ubesindige overfor det at drikke. Man havde bygget vort hus i nærheden af en hel del butikker, hvor man kunne få en hel bunke drikkevarer. Det var måske for at folk, som kom for at drikke, skulle opdage os og så komme hen for at se på os. Og der var altid mange, der ville drikke. Men det havde så også til følge, at Okabak havde det for let ved at få fat på drikkevarer. Han drak forfærdeligt og konen med. Ja, hun endog så meget, at hun på grund af fulds-kab kom til at abortere.

Men se jeg, jeg var jo fornuftigere. Jeg nøjedes altid med to glas om dagen. Men forstår du, så drak jeg så meget des mere om aftenen, når jeg var kommen ind i vores hus. Der var jeg altid noget uden fornuft, men det gjorde jo ingenting.

Det var ganske forbløffende, så mange penge vor herre måtte have. Jeg lagde mærke til, at han gav Jacobsen ved vor afrejse en pose fyldt med guldstykker. Posen kunne vel være noget større end en haglpose, og det var beregnet på de udgifter, som han skulle have på os. Ja, du kan tænke dig, hvad vi måtte koste ham.

En dag døde der i Frankrig et ungt dyr, hvad det var for et dyr, ved jeg ikke rigtig. Men det var et stort et. Det blev sagt til os, at dette dyr var franskmændene for dyrt at købe, men at vi, som jo

ikke kendte til smalle steder, nok havde råd til at anskaffe os det. Og det blev købt til os, og vi spiste det. Dejligt kød! Men jeg gad egentlig nok vide, hvad det havde kostet.

Kejseren på besøg

Fra Frankrig kom vi til Koli (Køln?) eller om det nu var Brussi (Bryssel?) det ved jeg ikke rigtig. Vi blev der en halv måned. Jacobsen fortalte os, at det var folk med en frygtelig mængde penge, og at vi først nu rigtig her skulle se at få lokket dem pengene ud af lommen. Jeg har heller aldrig set så mange penge som der, for jeg blev sat til at passe på pengeskassen. Ja, det var en hel kasse, Jacobsen havde fået lavet sig, og den blev stillet oven på et bord udenfor det sted, hvor vi skulle opholde os. Okabak og Kukkik blev sat til at ro i kajak og køre med hunde, mens jeg ganske roligt sad udenfor og skovlede penge ind. Jeg må sige, at jeg ikke rigtig forstod disse penge, for jeg havde ikke set dem før. Men når der kom to mænd, så gav de en toert, det var en hvid, stor tyk rund én. Og var der kun en enkelt, så gav han en ener, der var noget mindre.

Jeg havde jo først gjort vrøvl. Jeg ville jo ikke tage imod penge, for de kunne jo bedrage mig. Men så sagde Jacobsen: – Det går meget bedre, når du sidder derude.

Og da jeg så fik en til at passe på, så gik jeg ind på det. Men jeg fik udtrykkelig ordre til ikke at lukke nogen ind, uden at de betalte. Men da hændte der noget, som jeg kom til at tænke meget over.

Der kom nemlig en meget fin nalagak (herre). Jeg tror, det var en mand, der var herre over mange soldater, for sådan så han ud. Voldsom fin i tøjet, han havde sin kone og to børn med. Og da jeg så forlangte penge af ham, så svarede han mig, at han ingen havde.

Ja se, hvad skulle jeg nu gøre. Jeg kunne jo ganske vist nok se, at det var en meget fin mand, men når han igen penge havde, måtte jeg jo ikke lukke ham ind. Og efter at have overvejet sagen nøje, for jeg var jo bange for ham, så sagde jeg til ham:

– Nej, du må gå, du har jo ingen penge.

Og så gik han. Jeg så ham senere gå ind i en butik. Nu sad jeg og tænkte over, hvorledes det kunne gå til, at en sådan fin mand kunne være uden penge, for det kunne jeg jo slet ikke begribe, og noget efter får jeg opklaring på det. Han havde ingen småpenge.

Se det er hændt mig flere gange, at jeg er truffen på mænd, der var så fine og fornemme, at de ingen småpenge holdt sig men kun store penge. Og det er vist meget fint først at få vekslet, før man går ind. Ja, gid jeg dog den dag i dag så et af disse mennesker. Jeg er vis på, at han ville give mig en ordentlig skilling (grinende, polisk).

Jeg kan ikke så nøje enkeltvis fortælle om alle de forskellige byer, vi besøgte. Det gik os det ene sted som det andet.

En skønne dag sagde man til os – nu skal I rejse. Og så rejste vi uden at vide hvorhen. Men overalt var man gode imod os, så det kunne jo egentlig være ligegyldigt, hvor vi var. Hele det år, vi skulle tilbringe i Europa, gik mod sin

afslutning, og vi var glade, da det igen gik mod Tyskland, hvorfra vi vidste, at vi engang skulle vende hjem. Den tid vi var i Tyskland var for mig den bedste, da jeg under opholdet ofte var ude sammen med Jacobsen. Her så vi blandt andre kejseren, som en dag kom ned for at se på os. Han lod til at forbavses over, at der fandtes sådanne mennesker, og han betragtede vort tøj meget nøje. Han bad os gentagne gange om at se på sig, da han ville kikke os ind i ansigtet. Men da vi jo ikke har for vane at træffe sammen med noget sådant som en kejser, følte vi os for generede og for uværdige til at vende vore øjne mod hans ærefrygtindgydende person. Han var uhyre fin i tøjet og gav os forresten mange penge.

Andre vaner

I Tyskland tjente vi mange penge. Og Okabak, som var meget drevnen i at skrive, skrev på et stykke papir – Okabak eskimo – og solgte så dette til dem, der kom ind til os. Han tjente en god del penge på det, hvor mange ved jeg ikke. Overhovedet var han den, der tjente de fleste penge. Sommetider, når vi ønskede at vække nogen mere beundring, så vendte vi vort tøj, vore fugleskindstimiakker, så fjerene vendte udad. Så syntes folk, at vi så endnu mærkeligere ud, og så fik vi flere penge. Men indbyrdes lo vi jo godt af det.

En dag kom man og spurgte os, om vi ikke længtes efter sælhundekød. Men da vi jo til daglig fik fint oksekød, så erklærede vi, at vi ikke i nogen særlig grad havde følt noget savn.

– Jamen nu kan I få lov til at slå en af vore sælhunde ihjel her, sagde vor nalgak. – Og så skal I vise os, hvorledes I fortærer sådan en i Grønland.

Nu havde vi imidlertid hørt, at prisen for en sælhund hernede var 100 kr. Vel vidste vi, at vor herre var en meget rig mand. Men vi syntes dog alle, at det var for galt, at han skulle traktere os med et måltid til 100 kr. Dette forklarede de ældre af mine kammerater ham, men det blev alligevel bestemt, at vi skulle have sælhundekød. Vi måtte ikke selv fange dyret. En del af folkene blev sat til at fange den i et net, men da det nu var bleven bestemt, at vi skulle have sælhundekød, så var vi imellem os blevet enige om, at vi nok skulle udsøge os den allerfedeste, vi kunne finde.

Så fik de fat på én. Men vi, som havde opdaget, at der i den østre ende af bassinet svømmede et dyr, der var så fedt, at det næsten lå ovenpå vandet, vi pegede bare på det og lod dem slippe det ud, som de havde fanget. Med en del besvær fik de da endelig fat på den, som vi ønskede. Sælen blev bragt ind i et lille hus, der lå sønden for vort eget. I dette fik Okabak lov til at harpunere den, mens en hel del høje herrer så derpå. Jeg spurgte om, hvorfor han ikke havde fået lov til at harpunere den, mens den endnu befandt sig i den kunstige sø (bassinets) men vor herre rystede på hovedet og erklærede, at det var af frygt for, at der skulle komme til at gå mere end én sæl i løbet.

Okabak, han blev sat til at flænse den. Disse mennesker der så til ville nu have at vide først, hvilket stykke grønlænderne plejede at spise, straks når sælen

blev bragt ind, før de endnu havde fået lejlighed til at koge den.

– Leveren, sagde vi.

– Nå, lad os så se jer fortære leveren, sagde vor herre.

Men så kan det nok være, at de begyndte at gøre vrøvl – mine kammerater. Kukkik ville ikke, og Okabak og hans kone ville heller ikke spise den rå. De var nu blevne så fine, at de ganske havde lagt deres gamle vaner af. – Hvad går der af jer hernede, sagde vor herre.

– I vil jo ingenting mere. I vil ikke lade jer fotografere, uden at der skal betales for det, og nu vil I ikke engang fortære noget, som jeg havde ment skulle være jer en stor lækkerbid. Der er kun én imellem jer, som aldrig er uvillig, og som aldrig siger nej til, hvad man beder ham om. Jeg er sikker på, at han vil spise leveren. – Og jeg gjorde det.

Da jeg så leveren og alt det friske spæk, så vågnede hele min længsel efter den slags spise – jeg skar mig et par vældige lunser af og vendte mig mod disse fine mennesker, der var kaldet til og gav mig ordentlig til at smause.

– Du skulle skamme dig noget, råbte mine kammerater.

– Du får disse fine herrer til at kaste op. Hold dog nu op med at spise dette her.

– Hvad er det for tale I fører, sagde jeg. – Hvad er det I er blevne til hernede? Husker I ikke, hvor mange gange I ikke engang kunne få en bid lever i Jakobshavn. Det er jer, der må skamme jer.

På dette tidspunkt hørte jeg nogle underlige strubelyde fra de herrer, der så til. Men når jeg så hen på dem, var der

intet at mærke på dem. Men mine kammerater fortalte mig, at når jeg ikke så på herrerne, skar de de frygteligste ansigter, fordi de sikkert var lige ved at kaste op. Så holdt den mand, der var vor herre en tale til os:

– Jeres opførsel har ikke tiltalt mig. I har det alt for godt, og derfor vil jeg for fremtiden undlade at give jer – undtagen Kujagi (ordets mening: Den der bør være taknemmelig over, at man tåler ham iblandt sig) – de ekstra gaver, som I ellers plejer at få. For eftertiden får I kun fem flasker øl til hvert måltid og en flaske brændevin. Dette må I nøjes med. Men Kujagi skal have en flaske brændevin ekstra om dagen, og da han jo færdes meget hos Jacobsen, ved han jo, at der i Jacobsens stue står en lille kasse. I den vil han finde en flaske. Han kan tømme denne flaske, og han behøver ikke at sige, at den er tømt. Den vil altid blive fyldt igen. Så gik de.

Om aftenen skulle vi jo have sælhundekød, og sælhunden blev overgivet til vor kifak. Se, vi var jo blevne så fine, at vi ovenikøbet holdt kifak. Der var ikke tale om, at Okabaks kone for eksempel ville indlade sig på at koge kødet. Hun var bleven så stolt, at hun ikke engang ville vise sig for folket i amaut, og når folk ville give hende penge, gad hun ikke engang strække hænderne ud efter dem. Hun havde kun tanke for én ting, og det var at drikke sig fuld. Da vor kifak så omsider kom ind med kødet, så skulle I bare have set, hvor det var mishandlet. De havde bare skåret sælen midt over og havde puttet den ene halvdel i gryden. Det var selvfølgelig slet ikke kogt indeni. Det var ganske uspise-

Kaffeselskab i Mandskabsbuset i Jakobshavn. Forrest til venstre Baronen med sin kone Eleonore. I bageste række Harald Moltke, Mylius-Erichsen og Jørgen Brønlund.

ligt. Sådan spiser vi ikke sælhundekød i Grønland. Det må tilberedes på en anden måde. Så kom Jacobsen til, og vi fik lov til at hidkalde en anden kok.

– Må vi så få ham der inde fra landet.

Og det skønt vi vidste, at det egentlig var en alt for fin mand til at koge for os. Men han blev hentet og efter at Okabak og jeg havde vist ham, hvorledes kødet skulle sønderdeles, så fik vi os en dygtig smaus den aften. . .

Hjemrejsen

Mens jeg opholdt mig i Europa, følte jeg

egentlig aldrig hjemvé og var så optaget af, hvad jeg så. Befandt mig stadig imellem så meget nyt, levede i en sådan overflod på alt godt, at jeg egentlig aldrig længtes hjem. Det var egentlig først, da jeg kom tilbage til Danmark og genså de skibe, der plejede at komme op til vort land, at jeg følte en meget stærk hjemlængsel. Vi blev opkaldt til Rink, der dengang var kystens herre (direktør) og han overgav os så til den kaptajn, der skulle føre os herop. Det eneste Rink sagde til os var: – Nå, I har nok tjent jer en god skilling. Nu opkøber I selvfølgelig-

lig hele kaffebeholdningen, når I kommer tilbage til Jakobshavn. I er nok trukken i danske klæder, havde I endda haft grønlandsk tøj på, så ville måske også jeg have givet jer en skilling. Men nu er der jo ikke noget mærkeligt ved jer.

Det sagde han, og han gav os ingenting. Men da var det mærkeligt, at han, ikke heller første gang da han så os, gav os noget. Thi da var vi jo i grønlandsk tøj. Vi kom ombord på »Nordlyset« og dette førte os hjem. Vi var meget længe om oprejsen. Sommetider havde vi storm, og bølgerne kunne da gå så højt, at mine kammerater slet ikke kunne holde sig på benene, men ligesom på nedrejsen måtte lægge sig til køjs. Jeg, som altid var rask, bragte dem da deres mad og hjalp dem til rette i deres dårlighed.

Til andre tider havde vi blikstille, og det kunne under sådanne forhold være meget fornøjeligt at rejse. Endelig en dag øjnede vi is forude. Jeg havde hørt, at vi skulle vende om, da det virkelig så ud som om, man kunne køre på den. . . Da jeg opdager, at de tager årer og hager op på dækket, så kunne jeg jo forstå, at vi skulle stage os igennem. Det blæste en stiv østen, man mindskede sejlene, og så styrede vi lige ind på en smal revne, der gik gennem isen. Og ved at følge denne revne kom vi virkelig atter ud i rum sø uden at behøve at vende om.

En morgen tidlig så vi land forude, og vi fik at vide, at vi nu var udfør Holsteinsborg. Vor glæde var meget stor, og selvom vi endnu var langt fra Jakobs-havn, så var dette land dog noget af vort eget. Og det betød også, at vi nu var

over det store hav og nu ikke længere havde større genvordigheder at udstå. Vi fulgte nu et stykke langs kysten, indtil landet atter forsvandt, og så så vi ikke land, før Disko dukkede op forude. Det var henimod aften. Der var ikke tale om, at vi ville i seng. Vi ville blive oppe, vi ville se skibet nærme sig land. Men kaptajnen erklærede, at vi skulle gå ned at sove, da han ikke ville gå ind, uden at han så flaget hejst på land. Og da det var vor pligt først og fremmest at lyde, gik vi alle ned til vor køje. Vi faldt i søvn, og vågnede først da vi på virkelig grønlandsk hørte et råb ovenover os:

– Hvordan har I det?

Det kan nok være, at vi sprang ud af køjerne, og så underligt vi følte det, da vi atter hørte grønlandske menneskers sprog. Vor glæde var virkelig ikke til at udtale, og vi vedblev at tale med manden. Det var lodsens, som var kommet ud for at føre skibet ind til Godhavn.

»Nordlyset« lagde sig ind på havnen, afleverede os til inspektøren, og da denne havde modtaget os, så gik skibet videre nordpå. I Godhavn hørte vi, at ingen andre skibe endnu var kommen herop. Men at der nede ved Holsteinsborg skulle ligge flere skibe afspærrede af is. Vi var kommet igennem den eneste vej, der fandtes, denne rende, og var således sluppen op før de andre. På dette tidspunkt skulle inspektøren til Jakobs-havn i båd, men der kunne i Godhavn kun skaffes én styrer og én roer. Det blev da bestemt, at vi skulle med.

Før vi skulle rejse, ville inspektøren se på vores sager. Jeg var bange for, at han skulle tage noget af mit, jeg havde jo så

mange gaver med fra så mange mennesker, derfor løb jeg min vej. Men jeg havde jo glemt at tage nøglen af min kuffert.

Da jeg kom tilbage igen, så havde han taget et meget stort æg, det var næsten lige så stort som et menneskehoved, som jeg havde fået af vor forhenværende herre. Han havde sagt, at jeg kunne vise det frem og få penge derfor. Desuden havde han taget en stor beskytter mod regn sådan en til at slå op og i (paraply). Så de ting gav han ikke spor for. Jeg hørte, at det store æg, havde han foræret til en bestyrerfrue heroppe. Hvor beskytteren mod regn blev af, ved jeg derimod ikke. Fra vore kammerater havde han også taget noget. Noget af deres bedste tøj. Vi var jo klædt på dansk allesammen. Så rejste vi til Egedesminde og derfra til Christianshåb. Da vi kom dertil, var de vældig i lag med at danse, kifakkerne havde lige fået udleveret deres brændevin, og der var derfor stor glæde.

Man bød os med, gav os meget at drikke, og vi som ganske glemte, at vi skulle videre med inspektøren næste dag, drak så vi slet ikke kunne mere. Først da vi hørte råbet: – Nu vil inspektøren rejse – førtes vore tanker atter tilbage til den, som vi fulgtes med. Og uden at have sovet spor den nat gik vi i lag med at arbejde.

Vi sejlede udenom Klaushavn – et stykke udenfor isfjeldene mødte vi kajakker fra Jakobshavn. De kunne slet ikke kende os igen og vidste slet ikke, hvem vi var. Vi sad jo der i dansk tøj og roede for inspektøren. Da de så fik at vide, hvem vi var, så råbte de: – Nej, hvor er I

dog bleven fine i tøjet – og så meget forundrede ud.

Hvor var dog Jakobshavn smuk, da vi genså den. Vi glemte af bare glæde at ro, men omsider kom vi dog ind på havnen. Mange mennesker var gået ned til båden, og da denne lagde til land, glemte jeg fuldstændig, at jeg var roer for inspektøren af bare iver efter at komme på land op til menneskene der. Og jeg skulle lige til at springe i land, da et vældigt kanonskud fik mig til at fare sammen og bragte mine tanker hen til den mand, som jeg var roer for.

Ved vor ankomst her til kolonien blev der anvist os et tomt hus, hvori vi foreløbig skulle bo. Det var det hus, som Okabak senere købte.

Vore landsmænd søgte at give os en så festlig modtagelse, som de kunne. De kom med sælkød, men Okabaks afslog det og sagde, at de ikke mere kunne spise den slags mad. Mig gik det ligesom omvendt, jeg ville slet ikke smage dansk mad i lange, lange tider. Da jeg kom ind i det hus, hvor jeg tidligere havde boet, så jeg straks, at de på grund af fattigdom, havde brændt det meste af træet inde i huset. Det var Antons hus, og han var dengang gift med min søster. Det var mig ikke glædeligt at se dette, og den tanke var mig ikke tiltalende, at min kære familie og jeg nu skulle leve sammen i et hus, hvor der ikke var hyggeligt. Jeg var nu kommen hjem, som en mand, der havde tjent penge. Anton derimod havde under min fraværelse haft det sløjt.

Jeg gik derfor straks den næste dag ned til bestyreren og hævdede 50 kr. Man lod mig da vide, at jeg havde ialt 800 kr.

Jeg købte da 12 store vægsfjæl og to bjælker og 20 flækkede brædder (lægter) og dette gav jeg Anton for, at han hermed kunne udbedre sit hus.

Og det varede ikke længe, før vi alle kunne gå ind i et hus, der udelukkende var forsynet med fine, nye brædder.«

Nu bor baronen her en tid. Efter et år gifter han sig, køber eget hus til 20 kroner, bygger det om, får to børn, begge dør som små og efter tre års ægteskab dør konen, og ernærer (med lav, sagte stemme siges dette) sig ved at fiske og garnsætning, når forholdene tillod det. Begynder nu at ro i kajak og fanger sæl. Solgte så igen huset for samme pris, ligesom han havde gjort før, da han rejste ud. Men da var det særlig hajer og fisk, for da havde han ingen bøsse. Nu køber han både kajak og bøsse og er nu kommet ind mellem fangerne. Han fortæller så, at han i fire år havde sine penge. I begyndelsen sad pengene så fast, at selvom han i flere dage i træk havde været uden fangst og intet havde at spise, kunne han ingen penge hæve. Det var han og de andre så rasende over, at de klagede over bestyreren om sommeren, da inspektøren kom. Men så gik det til den modsatte yderlighed med bestyreren, for så kunne de ikke blive fri for at få dem, så hævdede de glad væk penge om sommeren, på en tid, hvor de slet ikke havde brug for dem.

Skjortetøj til tapet

»Okabak må have haft en forfærdelig masse penge, han købte anoraktøj og tapetserede hele sit hus inde, og når folk kom ind til ham og besøgte ham, så gik de i reglen ud med en anorak, som han

skar af væggen. Og da han så ikke havde mere anoraktøj, så købte han skjortetøj til tapet, og til enhver der besøgte ham, skar han en tid en skjorte af. Og han købte et helt fad skonrogger, rugmel og ærter og en tønde kaffe og havde stående. Og når så Okabak var i rigtig godt humør, hentede han en hel pose skonrogger og lod smide ud – så folk gramsede – og smed igen. Derved morede han sig selv og andre.

En hvalfangers slup købte han, men da der så blev islag, brugte han den til brændsel. Ligeledes brændte han sit hus op. Desuden fik folk penge hos ham. Alle dem de ville have – men han ville aldrig have pengene igen, lige så lidt som han ville have penge for noget, han gav. Okabak skal have haft 4000 kr. (konden, børnene, løn og gaver).

Kukkik havde også ligesom jeg 800 kr., da han kom herop, og hans penge varede derfor ligeså længe som mine.«

Et liv delt i tre

For tre år siden giftede Baronens sig fra Klaushavn. Okabak var flyttet til Pakitsok efter at have brændt sit hus helt ned her. Så begyndte han deroppe at købe ind herfra kolonien i store pakker, men da han så kom igen, efter at have opbrugt de særlige forsyninger, så købte han oste, tøndevís af skonrog, kaffe og rugmel. Han holdt en slæde til at køre fra Pakitsok herved efter varer, og han holdt alle folk med klæder og varer.

Så mener Baronens, man var bange for, at Okabak skulle afkøbe kolonien alle dens varer, så der ingenting blev tilbage til de andre grønlandere. Og så fik man kun lov til at hæve visse beløb til

visse tider. »Han levede dengang i bar glæde og kendte ikke til noget bedrøveligt«. Så døde Okabak og Kukkik for ikke så mange år siden. Først Okabak så Kukkik kort tid efter. Enken efter Okabak lever endnu i Pakitsok og en datter, født i Paris.

»Nu er jeg en fattig mand. Min tilværelse har været delt i tre dele, først fattigdom, så idel glæde og idel velstand og så atter fattigdom. Men det er mig, som om fattigdommen nu er blevet mig tungere end tilforn. Jeg havde prøvet gode dage en tid, hvor jeg aldrig behøvede at være forlegen for penge. Ville jeg handle i butikken, så kunne jeg blot hente. Jeg havde vænnet mig til dansk levemåde, dansk mad, mens jeg var i Europa, og da jeg kom herop igen og atter levede som en grønlander, så var jeg

også der bleven vant til intet at mangle. Slog min fangst fejl, søgte jeg blot noget i butikken. Manglede jeg et redskab, kunne jeg anskaffe mig det. Gik noget i stykker for mig, kunne det blive erstattet. I den tid følte jeg, hvor godt og sorgløst et menneske kan leve.

Men da jeg for anden gang i mit liv måtte trække i fattigdom, så synes denne min fattigdom mig drøjere og tungere end den første, fordi jeg nu i trangs dage stadig lever i minderne om alt det, der engang var mig muligt, men som nu er mig uopnåeligt.

Det er det midterste afsnit af mit liv, der har bragt mig de fleste minder. Her dvæler mine tanker helst. Men når man fra fattigdom skal kigge op mod en tid, da ens dage var velstand, da bliver ens liv tungt.«

